

Structural Model of the Relationship between Big Five Traits, Emotional Intelligence Abilities with Interpersonal Forgiveness among Nursing Students

Leila Shanesazzadeh ¹ , Mohammad Ali Nadi ^{2,*}

¹ MSc, Psychology Department Islamic Azad University of Esfahan, (Khorasgan) Branch, Isfahan, Iran

² Associate Professor, Educational science, Islamic Azad University, Esfahan, (Khorasgan) Branch, Isfahan, Iran

* **Corresponding author:** Mohammad Ali Nadi, Assistant Professor, Educational science, Islamic Azad University, Esfahan, (Khorasgan) Branch, Isfahan, Iran. E-mail: mnadi@khuisf.ac.ir

Received: 24 Jul 2017

Accepted: 02 May 2018

Abstract

Introduction: The purpose this research was studying the structural model of the relationship between big five traits personality, emotional intelligence abilities and positive psychological (gratitude and optimism) with interpersonal forgiveness.

Methods: The method was correlation and the population comprised of all nursing students of Isfahan University of medical sciences and Isfahan Islamic Azad University (Khorasgan) in academic year 2015-2016 that 274 persons were selected by stratified sampling procedure that was proportional to the portion of population in community according to Cohen et al (2000) sample size table. Research instruments were five major personality traits questionnaire, emotional intelligence ability questionnaire, gratitude questionnaire, life orientation questionnaire and interpersonal motivation related to damage. Data were analyzed using Pearson's correlation coefficient and Structure Equation Modeling.

Results: There is a significant relationship between five traits include personality, emotional intelligence abilities and psychological positive (gratitude and optimism) with interpersonal forgiveness ($P < 0.01$). Moreover the results of structural equations indicated that personality traits included openness to experience, agreeableness and conscientiousness have direct effect on emotional intelligence. The emotional intelligence has direct effect on gratitude and optimism also the gratitude has the same effect on revenge.

Conclusions: The results of this study showed that big five traits personality, emotional intelligence abilities and positive psychological (gratitude and optimism) can help to grow and improve interpersonal forgiveness of nursing students.

Keywords: Personality, Emotional Intelligence abilities, Gratitude, Optimism, Interpersonal Forgiveness

الگوی ساختاری رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی و قابلیت‌های هوش هیجانی با انگیزه بخشش بین فردی در بین دانشجویان پرستاری

لیلا شانه ساززاده^۱ ID، محمد علی نادى^{۲*}

^۱ کارشناس ارشد، گروه روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اصفهان (خوراسگان)، اصفهان، ایران
^۲ دانشیار، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اصفهان (خوراسگان)، اصفهان، ایران
 * نویسنده مسئول: محمد علی نادى، دانشیار، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اصفهان (خوراسگان)، اصفهان، ایران. ایمیل: mnadi@khuif.ac.ir

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۷/۰۲/۱۲

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۶/۰۵/۰۲

چکیده

مقدمه: این پژوهش با هدف بررسی الگوی ساختاری رابطه پنج عامل شخصیت، قابلیت‌های هوش هیجانی، قدردانی و خوش بینی با انگیزه بخشش بین فردی در بین دانشجویان پرستاری اجرا شد.
روش کار: پژوهش از نوع همبستگی بود و جامعه آماری آن کلیه دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی اصفهان و آزاد اسلامی اصفهان (خوراسگان) در سال تحصیلی ۹۵-۱۳۹۴ بودند که با استفاده از جدول حجم نمونه کوهن و همکاران (۲۰۰۰)، ۲۷۴ نفر از طریق روش نمونه‌گیری طبقه‌ای متناسب با سهم جمعیت طبقه در جامعه انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها از پنج پرسشنامه پنج عامل بزرگ شخصیت، قابلیت هوش هیجانی، قدردانی، جهت‌گیری زندگی (خوش بینی)، انگیزه‌های بین فردی مرتبط با آسیب استفاده شد. داده‌ها از طریق ضریب همبستگی پیرسون و الگو سازی معادلات ساختاری تحلیل شد.
یافته‌ها: بین پنج عامل شخصیت، قابلیت‌های هوش هیجانی و ویژگی‌های مثبت روانشناختی (قدردانی و خوش بینی) با بخشش بین فردی رابطه معنادار به دست آمد ($P < 0/01$). نتایج الگو سازی معادله ساختاری اثر مستقیم ویژگی شخصیتی پذیرا بودن نسبت به تجارب، سازش‌پذیری و وظیفه‌شناسی بر هوش هیجانی و همچنین هوش هیجانی بر قدردانی و خوش بینی و نیز قدردانی بر انتقام را تأیید نمود.
نتیجه‌گیری: نتایج حاصل از این مطالعه نشان داد، که ویژگی‌های شخصیت، قابلیت‌های هوش هیجانی، قدردانی و خوش بینی می‌تواند به رشد و بهبود بخشش بین فردی در دانشجویان پرستاری کمک کند.
واژگان کلیدی: پنج عامل شخصیت، قابلیت‌های هوش هیجانی، قدردانی، خوش بینی، بخشش بین فردی

تمامی حقوق نشر برای انجمن علمی پرستاری ایران محفوظ است.

مقدمه

جای همدلی را پر کرده و مردم نسبت به رنج و درد دیگران بی‌تفاوت شده‌اند [۳].
 در برخورد‌های اجتماعی به ناچار خطر آزار دیدن توسط دیگران وجود دارد، چنین تخلقاتی حداقل دارای دو انگیزه بین فردی وابسته به آسیب هستند، که انگیزش برای جلوگیری از منبع آسیب و انگیزش برای انتقام را در بر می‌گیرد [۴]. مک کالوک، ورتینگتون و راجل مشاهده کردند، زمانیکه افراد نشان می‌دهند که یک تخلف بین فردی را بخشیده‌اند، این دو محرک را تعدیل می‌کنند تا احتمال ترمیم روابط مثبت و متعادل بین فردی با متخلف افزایش یابد [۵].

دوره دانشجویی برای دانشجویان پرستاری دوره‌ای مهیج و پر چالش است، بنابراین به دلیل رویارویی با عوامل استرس‌زای فراوان و لزوم سازگاری مناسب، باید از سلامت روانی و خود انکایی بالایی برخوردار باشند تا بتوانند به توفیقات روز افزون‌تری در تحصیل و حرفه خود دست یابند [۱]. همچنین پرستاران از نظر تأثیر بر پدیده سلامتی در موقعیتی منحصر به فرد قرار گرفته‌اند، زیرا پرستاری حرفه‌ای کمک‌رسانی است [۲]. دنیای مدرن کنونی با وسواس انتقام پر شده است، رسانه‌ها بی‌وقفه جامعه را با ترسیم به ظاهر شیرین انتقام و ترویج آن به عنوان آخرین راه برای پایان دادن به رنج و درد بمباران می‌کنند. به نظر می‌رسد مردم تمایل به بخشش دیگران ندارند، چراکه بی‌تفاوتی

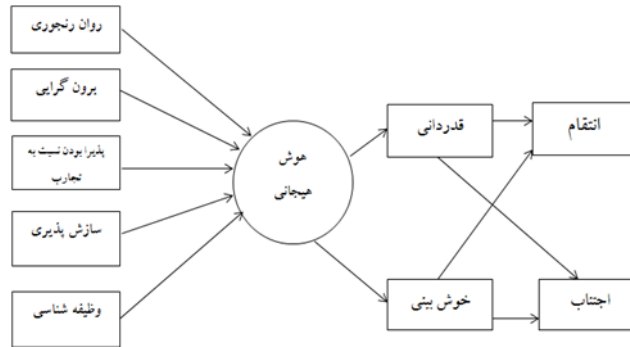
به شیوه صحیح و سازش یافته، همچنین توانایی درک هیجان و آگاهی از هیجان‌ها، توانایی تسهیل فعالیت‌های شناختی و عمل سازش یافته و توانایی نظم‌دهی به هیجان‌ها در خود و دیگران است [۲۰]. سطوح بالاتر هوش هیجانی رابطه مثبت با تمایل به بخشیدن دارد و لازم به ذکر است که فرهنگ‌ها هم نقش مهمی در آن ایفا می‌کنند [۲۱]. کاروالهو و ماروولی به بررسی رابطه بین هوش هیجانی با تمایل به بخشش در دانش‌آموزان پرداختند. در پژوهش آنها، ارتباط صفت هوش هیجانی با تمایل به بخشش کشف شد [۲۲]. در پژوهش موگرگ مدارکی برای ارتباط مثبت بین هوش هیجانی و بخشش فراهم نشد [۲۳]. قدردانی و خوش بینی، دو ویژگی مثبت روانشناختی دخیل در فرایند بخشش هستند و در واقع قدردانی، توجه آگاهانه و فعال به مزایا، ارزش‌ها و تجارب مثبت زندگی روزانه و احساس خوشایند نسبت به زندگی کنونی، گرایش کلی برای تأیید و ارائه پاسخ هیجانی مثبت نسبت به خیر خواهی افراد دیگر است [۲۴]. پژوهشی که ارتباط بخشش و قدردانی با سلامت روان در جوانان بود نشان داد، که بخشش و قدرشناسی با هم مرتبط هستند و یک ارتباط بسیار قوی مثبت با سلامت روانی دارند و بخشش عامل پیش‌بینی کننده قوی‌تری است [۲۵] و همچنین قدرشناسی میزان قابل توجهی از تغییرات تمایل به بخشش را شرح می‌دهد [۱۷]. آرسیگلو نیز رابطه بین بخشش و قدردانی را مثبت و معنادار اعلام کرد [۲۶]. خوش بینی نیز انتظار عمومی از رخداد وقایع خوب در آینده و یا به طور کلی انتظارات مثبت در تبادیل زندگی است [۲۷]. همچنین خوش بینی، گذشت را تا درجه‌ای که سازگاری مثبت و حل مشکلات پس از دعوا را تسهیل کند، پیش‌بینی خواهد کرد [۴] در واقع افراد خوش بین تعاملات کمتری را نشان می‌دهند [۲۸]. این مطالعات موید آن است که وقتی قدردانی و خوش بینی در رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی، هوش هیجانی و بخشش قرار می‌گیرند آثار اولیه ویژگی‌ها و هوش هیجانی بر بخشش را تعدیل می‌کنند [۴] یعنی زمانیکه افراد نشان می‌دهند که یک تخلف بین فردی را بخشیده‌اند، این دو انگیزه را تعدیل می‌کنند تا احتمال ترمیم ارتباطات مثبت و متعادل بین فردی با متخلف افزایش یابد. برخی از تحقیقات نشان می‌دهند که خوش بینی، گذشت را تا درجه‌ای که سازگاری مثبت و حل مشکلات پس از دعوا را تسهیل کند، پیشگویی خواهد کرد [۱۵-۲۸]. اما اینکه آیا قدردانی و خوش بینی قادر هستند مسیر ارتباط مذکور را در شرایطی که ویژگی‌های شخصیتی و هموش هیجانی متغیرهای اصلی پیش‌بین هستند واسطه‌گری نمایند بررسی نشده است. در واقع اینکه تا چه اندازه این انگیزه‌های بین فردی تحت تأثیر نگرش‌ها و ادراکات و آمیختگی بین آن‌ها پیش‌بینی می‌گردد از اهداف اصلی پژوهش حاضر است. از طرفی روابط مهم متغیرهایی چون هوش هیجانی [۲۹]، پنج عاملی بزرگ شخصیت [۳۰]، قدردانی [۱۷] و خوش بینی [۳۱] با انگیزه بین فردی مرتبط با آسیب بررسی شده، اما تاکنون هیچ مطالعه‌ای در ایران به‌طور همزمان به بررسی نقش چهار ویژگی روانشناختی با بخشش بین فردی به ویژه در بین دانشجویان پرستاری به عنوان گروهی از افراد که در آینده از یک سو به جامعه کمک فراوانی می‌کنند و درگیر حالات مختلف ذهنی و روانی می‌گردند و از سوی دیگر حفظ سلامت افراد را به عهده خواهند داشت، نبرداخته است. گرچه روابط دو به دو این متغیرها در برخی از مطالعات داخلی و خارجی بررسی شده است. بر

بخشش یک عامل مهم برای سالم و آرام نگه داشتن رابطه‌ها است، از آنجائیکه اثرات مفیدی بر سلامت روانی و فیزیکی افراد دارد افرادی که نمی‌بخشند، مشکلات زیادی برای خود و دیگران ایجاد می‌کنند و نمی‌توانند روابطشان را حفظ کنند [۶]. نتایج یک نظرسنجی که در نیویورک به عمل آمد، نشان داد ۷۰ درصد از افرادی که به پزشک مراجعه می‌کردند به شکلی در زندگی دچار رنجش بودند [۷]. بخشش بین فردی برای هزاران سال یک موضوع فلسفی بوده است. بخشش بین فردی آنقدر که در علوم دینی کانون توجه بوده است در روانشناسی مورد توجه قرار نگرفته است [۸]. در طول سال‌ها، به مکانیسم‌های بنیادی دخیل در ارتباطات و بخشش بین فردی در انسان‌ها توجه زیادی شده است [۴]. یکی از دلایل آن هم که به وسیله روانشناسان اجتماعی، شخصیت و بالینی مطرح شده، تأثیرات بین فردی مثبتی است که بخشودگی بر افراد دارد [۹]. بخشودن و بخشش یک فضیلت اخلاقی است، که در برابر خطای دیگران انجام می‌شود و قابل آموزش دادن است [۱۰]. هر چند انتقام گرفتن پاسخ طبیعی انسان در برابر خطاهای دیگران است [۱۱]. اما بخشش شاهراه سلامت روانی است [۱۲]. بخشش را با عفو کردن (که یک کلمه حقوقی است)، چشم پوشی کردن (که به توجیه آسیب می‌پردازد)، آشتی کردن (که به معنی از سرگیری یک رابطه است)، معذرت خواهی کردن (به این معنی که آسیب رسان دلیل قانع کننده‌ای برای آسیب داشته باشد)، فراموش کردن (به این معنی که خاطره آن آسیب به راحتی از بین رفته) و انکار کردن (یعنی فرد آسیب دیده از ادراک آسیب آکراه دارد) نباید اشتباه گرفت [۱۳]. بخشش بین فردی یک ویژگی است، که در اثر آن شخصی که در روابط بین فردی، مورد آزار یا آسیب (مانند اهانت یا خیانت) قرار گرفته است، خطای فرد خاطی را می‌بخشد [۵]. در واقع بخشش بین فردی انگیزه‌ای است، که سبب کاهش خشم و انتقام نسبت به فرد خطاکار می‌گردد و احساسات مثبت را افزایش داده و جایگزین احساسات منفی می‌نماید [۱۴]. با شناخت عوامل تسهیل کننده بخشش بین فردی می‌توان گامی مهم در بهبود سلامت روان افراد برداشت، چرا که کاهش احساسات منفی و افزایش احساسات مثبت مهم‌ترین جنبه‌های بخشش هستند که بیشتر در مورد آنها توافق شده است [۱۵]. یکی از این عوامل، پنج عامل بزرگ شخصیت است، که شامل برون‌گرایی، سازش پذیری، وظیفه شناسی، روان‌رنجور خوبی و پذیرا بودن نسبت به تجارب می‌باشد. پژوهش‌ها نشان می‌دهد سازش‌پذیری و روان‌رنجور خوبی به طور معناداری با بخشش مرتبط هستند [۱۶، ۱۷].

ابید، شفیق، نیاز و ریاض در پژوهشی که در بین دانشجویان انجام شد نشان دادند که رابطه معناداری بین عوامل شخصیتی و سطح بخشش وجود دارد، همچنین نتایج نشان داد، که یک ارتباط مثبت و معنادار میان وظیفه شناسی، برون‌گرایی، گشودگی و تطابق پذیری با سطح بخشش وجود دارد و روان‌رنجوری به طور معنادار و منفی با سطح بخشش مرتبط است [۶]. همین گزارش در پژوهش مولت، نتو و ریوری داده شد اما رابطه بین بخشش دیگران و پذیرش ضعیف برآورد شد و نشان داده شد که ویژگی تطابق پذیری قادر به پیش‌بینی بخشش است [۱۸]. شفر و بلیکی در پژوهشی نشان دادند، که ویژگی شخصیتی سازش پذیری قوی‌ترین پیش‌بینی کننده بخشودگی است [۱۹]. هوش هیجانی نیز عامل مؤثر دیگری در فرایند بخشش معرفی شده است. قابلیت هوش هیجانی به معنی توانایی تشخیص، ارزیابی و بیان هیجان

فردی به عنوان متغیر ملاک در نظر گرفته شده است. این پژوهش با هدف بررسی رابطه پنج عامل بزرگ شخصیت، قابلیت‌های هوش هیجانی، قردانی و خوش بینی با بخشش بین فردی اجرا شد. بر پایه آنچه گفته شد، در این پژوهش سؤال اصلی پژوهش این بوده که آیا بین پنج عامل بزرگ شخصیت، هوش هیجانی، قردانی و خوش بینی با بخشش بین فردی در دانشجویان پرستاری رابطه وجود دارد؟.

همین مبنا نیز الگوی نظری پژوهش مطابق با الگوی ارائه شده در تصویر ۱ و براساس مبانی پژوهشی و نظری بالا مطرح شده است. مشخص گردد که آیا قردانی و خوش بینی قادرند تأثیرات ویژگی‌های شخصیتی که بر هوش هیجانی منتقل می‌شود، را دریافت و به انتقام و اجتناب برسانند و علاوه بر انتقال این تأثیرات نقش واسطه‌گر را بازی نمایند. در تصویر ۱، متغیر پنج عامل بزرگ شخصیت، قابلیت‌های هوش هیجانی، قردانی و خوش بینی به عنوان متغیر پیش‌بین و بخشش بین

تصویر ۱: مدل نظری پژوهش

روش کار

طرح پژوهش رابطه‌ای از نوع همبستگی بود. جامعه آماری این پژوهش را دانشجویان پرستاری (زن - مرد) مقطع کارشناسی در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان و دانشگاه آزاد اسلامی اصفهان واحد (خوراسگان) در سال تحصیلی ۹۴-۹۵ تشکیل می‌دادند که در دانشکده پرستاری و مامایی مشغول به تحصیل بودند و تعداد کل آنها ۹۴۶ نفر می‌باشد. حجم نمونه در این پژوهش طبق جدول تعیین حجم نمونه کوهن و همکاران (۲۰۰۰) برابر با ۲۷۴ نفر برآورد گردید. در این پژوهش از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای متناسب با سهم جمعیت طبقه در جامعه استفاده گردید و با مراجعه به دانشکده پرستاری و مامایی در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان و آزاد اسلامی اصفهان واحد (خوراسگان) تعداد نمونه‌های منتخب در نمونه‌گیری به شکل در دسترس از بین دانشجویان انتخاب و پرسشنامه‌های پژوهش در اختیار آن‌ها قرار گرفت.

مقیاس پنج عامل بزرگ شخصی (BFI)

این مقیاس که توسط جان و سرویستاوا (۱۹۹۹) ساخته شده دارای ۴۴ گویه می‌باشد و برای سنجش پنج عامل شخصیت به کار می‌رود (۳۲). طیف پاسخ‌گویی این مقیاس طیف ۵ درجه‌ای لیکرت از (کاملاً مخالفم = ۱ تا کاملاً موافقم = ۵) می‌باشد. همسانی درونی خرده مقیاس‌های پنج‌گانه این مقیاس در دامنه‌ای از ۰/۷۵ تا ۰/۹۰ به دست آمده است. پایایی بازآزمایی سه ماهه این مقیاس نیز در دامنه ۰/۸۰ تا ۰/۹۰ (با میانگین ۰/۸۵) به دست آمده است. پایایی و روایی این مقیاس در ایران مورد بررسی قرار گرفته است. همسانی درونی خرده مقیاس‌های پنج‌گانه از ۰/۶۱ تا ۰/۸۰ متغیر بوده است و این پنج عامل در روایی ۴۰ درصد از واریانس کل این ابزار را تبیین کرده‌اند (۳۳). ضریب آلفای کرونباخ در پژوهش حاضر برای روان رنجور خویی، برون‌گرایی، پذیرا بودن، سازش‌پذیری و وظیفه‌شناسی به ترتیب ۰/۷۶۵، ۰/۷۰، ۰/۷۸۱، ۰/۷۰ و ۰/۶۵۲ به دست آمده است.

پرسشنامه قابلیت هوش هیجانی (EIA)

این پرسشنامه توسط شات و همکاران (۱۹۹۸) براساس مدل نظری هوش هیجانی مایر و سالووی (۱۹۹۰) طراحی و تدوین گردید (۳۴، ۳۵). این پرسشنامه دارای ۳۳ سؤال و ۳ خرده مقیاس تحت عنوان: تنظیم هیجانی، ارزیابی و بیان هیجان و بهره‌برداری از هیجان می‌باشد. پاسخ‌دهندگان میزان موافقت یا مخالفت خود را با هر سؤال در یک مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت که از کاملاً مخالفم = ۱ تا کاملاً موافقم = ۵ است تعیین می‌کنند. در ایران ضریب آلفای کرونباخ این پرسشنامه برای هوش هیجانی کل ۰/۸۱ و برای خرده مقیاس‌های فوق‌الذکر به ترتیب ۰/۷۸، ۰/۶۷ و ۰/۵۰ گزارش شده است. همچنین همبستگی نمره‌های هوش هیجانی با افسردگی ۰/۳۳-، اضطراب ۰/۲۵- و الکسی تایمی ۰/۱۵- گزارش شده است که بیانگر روایی ملاکی مناسب آزمون است (۳۶). در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ برای هوش هیجانی کل ۰/۹۰۱ و برای خرده مقیاس‌ها به ترتیب ۰/۷۷۲، ۰/۸۷۶ و ۰/۷۰۶ به دست آمد.

پرسشنامه قردانی (GQ-6)

فرم ۶ سوالی که توسط مک کالوک و همکاران (۲۰۰۲) طراحی و تدوین شده است و بر اساس مقیاس هفت درجه‌ای لیکرت از (کاملاً مخالفم = ۱ تا کاملاً موافقم = ۷) پاسخ داده می‌شود. ضریب آلفای کرونباخ این مقیاس ۰/۸۲ برآورد گردید (۲۴). در ایران روایی و پایایی این پرسشنامه توسط قمرانی و همکاران مورد بررسی قرار گرفت و بررسی همسانی درونی مقیاس با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۰ محاسبه شده است. روایی همگرایی پرسشنامه قردانی از طریق اجرای همزمان آن با مقیاس امید صفتی و مقیاس خوش بینی بررسی شد. نتایج نشان داد، که ضریب همبستگی به ترتیب ۰/۵۶ و ۰/۴۶ می‌باشد که ضرایب در

شامل دو خرده مقياس انتقام و اجتناب است. خرده مقياس اجتناب داراى ۵ گويه و خرده مقياس انتقام ۷ گويه مى باشد و طيف پاسخ دهى آن مقياس پنج درجه اى ليكرت (كاملاً مخالف = ۱ تا كاملاً موافق = ۵) مى باشد. پايابى اين پرسشنامه با استفاده از ضريب آلفاى كرونباخ براى خرده مقياس انتقام ۰/۹۰ و براى خرده مقياس اجتناب ۰/۸۶ به دست آمد (۴۰). در ايران اين پرسشنامه مورد ارزيابى قرار گرفت كه پايابى پرسشنامه برحسب آلفاى كرونباخ براى خرده مقياس انتقام ۰/۸۵ و براى خرده مقياس اجتناب ۰/۹۱ و براى كل پرسشنامه ۰/۹۲ محاسبه و روايى سازه پرسش نامه انگيزه هاى بين فردى مرتبط با آسيب از طريق همبسته نمودن آن با مقياس گذشت صفت براى ابعاد انتقام و اجتناب به ترتيب ۰/۵۷۹- و ۰/۵۹۵- به دست آمد (۴۱). ضريب آلفاى كرونباخ براى هر دو خرده مقياس اجتناب و انتقام در پژوهش حاضر ۰/۷۰ به دست آمد.

پس از جمع آورى پرسشنامه ها و خارج كردن پرسشنامه هاى مخدوش به لحاظ پاسخ دهى، داده هاى گردآورى شده مورد تجزيه و تحليل آمارى قرار گرفتند. در تحليل داده ها از ضريب همبستگى پيرسون و الكوسازى معادله ساختارى از طريق نرم افزار آمارى SPSS نسخه ۲۱ و AMOS نسخه ۲۲ استفاده شد.

يافته ها

در جدول ۱ همبستگى درونى بين متغيرهاى پژوهش ارائه شده است.

متغير	میانگین	انحراف معیار	انتقام	معنى داری	اجتناب	معنى داری
روان رنجورى	۲۳/۸۲	۵/۱۷	۰/۳۳۵	۰/۰۰۱	۰/۰۸۳	۰/۱۷۴
برون گرايى	۲۴/۷۱	۴/۷۴	-۰/۰۶۱	۰/۳۱۵	۰/۰۱۹	۰/۷۵۱
پذيرا بودن	۲۴/۰۳	۵/۲۳	-۰/۰۸۵	۰/۱۶	۰/۱۴۷	۰/۰۱۵
سازش پذيرى	۳۲/۰۳	۴/۶	-۰/۳۴۸	۰/۰۰۱	۰/۰۶۴	۰/۲۷۴
وظيفه شناسى	۲۹/۵۲	۴/۵۱	-۰/۱۳۴	۰/۰۲۶	۰/۰۸۷	۰/۱۴۹
هوش هيجان	۱۱۷/۰۱	۴/۶	-۰/۱۷۶	۰/۰۰۴	۰/۲۱۷	۰/۰۰۱
تنظيم هيجانى	۳۶/۴۱	۱۴	-۰/۱۴	۰/۰۲۱	۰/۲۲۷	۰/۰۰۱
ارزيايى هيجانى	۴۴/۷۹	۵/۳۱	-۰/۱	۰/۰۹۸	۰/۱۸۳	۰/۰۰۲
بهره بردارى هيجانى	۳۵/۸۲	۶/۲۷	-۰/۲۴۹	۰/۰۰۱	۰/۱۶۶	۰/۰۰۶
قدردانى	۳۳/۱۱	۴/۶۹	-۰/۲۶۶	۰/۰۰۱	۰/۱۱۶	۰/۰۵۶
خوش بينى	۱۴/۲۱	۳/۵	-۰/۱۹۳	۰/۰۰۱	۰/۱۱۲	۰/۰۶۳

جدول ۱: همبستگى درونى بين متغيرهاى پژوهش

ضريب همبستگى بين خوش بينى با انتقام معنادار بوده است ($P < ۰/۰۵$). بنا بر اين بين خوش بينى با انتقام رابطه معكوس معنادارى وجود دارد. ضريب همبستگى بين خوش بينى با اجتناب معنادار نمى باشد ($P < ۰/۰۵$). در جدول ۲ نتايج الكوسازى معادله ساختارى براى الكوى نهايى پژوهش آمده است.

چنانچه مشاهده مى شود ضرايب تأثير ويژگى شخصيتى پذيرا بودن بر هوش هيجانى ($\beta = ۰/۳۵۸$)، سازش پذيرى بر هوش هيجانى ($\beta = ۰/۲۸۴$)، هوش هيجانى بر قدردانى ($\beta = ۰/۵۴۹$)، هوش هيجانى بر خوش بينى ($\beta = ۰/۵۰۹$) و قدردانى بر انتقام ($\beta = ۰/۲۲۵$) در سطح $\beta = ۰/۰۱$ معنى دار شده است.

سطح ($P = ۰/۰۱$) معنادار بودند (۳۷). در پژوهش حاضر پايابى پرسشنامه با استفاده از ضريب آلفاى كرونباخ در ۰/۷۹۳ محاسبه شد.

آزمون جهت گيرى زندگى (LOT-r)

اسچير، كارور و بريدگس (۱۹۸۵) جهت ارزيابى خوش بينى سرشتى، آزمون جهت گيرى زندگى را تدوين كردند و بعدها آن را مورد تجديد نظر قرار دادند. نسخه تجديد نظر شده آزمون جهت گيرى زندگى (LOT-r) جانشين آزمون اصلى شد. اين آزمون شامل ۶ گويه است كه ۳ گويه نشان دهنده تلقى خوش بينانه و ۳ گويه نشان دهنده تلقى بدبينانه مى باشد و در طيف پنج درجه اى ليكرت از (كاملاً مخالف = ۰ تا كاملاً موافق = ۴) نمره گذارى مى شود. اين آزمون از همسانى درونى مطلوبى برخوردار است و ضريب آلفاى كرونباخ آن ۰/۷۰ مى باشد (۳۸). ضريب پايابى اين آزمون در ايران نيز مورد بررسى قرار گرفته است و ضريب پايابى كل آزمون از طريق روش آلفاى كرونباخ ۰/۷۴ محاسبه شد. بعلاوه ضريب روايى مقياس خوش بينى براساس روش وابسته به ملاك محاسبه شد و ضريب روايى بين خوش بينى با افسردگى و خود _ تسلط يابى به ترتيب ۰/۶۴۹- و ۰/۷۲۵ به دست آمد (۳۹). در پژوهش حاضر آلفاى كرونباخ ۰/۷۰ به دست آمد.

پرسشنامه انگيزه هاى بين فردى مرتبط با آسيب (TRIM)

اين پرسشنامه توسط مك كالوك و همكاران (۱۹۹۸) به منظور سنجش انگيزه هاى بين فردى مرتبط با آسيب طراحى و تدوين شده است و

چنانچه در جدول ۱ مشاهده مى شود، ضريب همبستگى بين ويژگى شخصيتى روان رنجور خوبى، پذيرا بودن، سازش پذيرى ووظيفه شناسى با انتقام معنادار بوده ($P < ۰/۰۵$) و تنها رابطه بين پذيرا بودن با اجتناب معنادار است ($P < ۰/۰۵$).

ضريب همبستگى بين همه ابعاد هوش هيجانى به غير از ارزيابى هيجانى با انتقام معكوس معنادار ($P < ۰/۰۵$) و ضريب همبستگى بين هوش هيجانى با اجتناب در سطح ($P < ۰/۰۵$) معنادار بوده است. رابطه معكوس معنادار قدردانى با انتقام در سطح ($P < ۰/۰۵$) تأييد شده است. ضريب همبستگى بين قدردانى و بخشش بين فردى (اجتناب) معنادار نمى باشد ($P < ۰/۰۵$).

است. شاخص‌های برازش مدل نهایی در جدول ۳ به این شرح بود: شاخص کای اسکوئر نسبی برابر با ۳/۲۴۵ است که نشان می‌دهد این الگو از وضعیت قابل قبولی برخوردار است.

همچنین ضریب تأثیر برون‌گرایی بر هوش هیجانی ($\beta = 0/16$)، وظیفه‌شناسی بر هوش هیجانی ($\beta = 0/274$)، در سطح ۰/۰۵ معنادار به دست آمده است. اما ضرایب تأثیر روان رنجوری بر هوش هیجانی، قدردانی و خوش بینی بر اجتناب و خوش بینی بر انتقام معنادار به دست نیامده

جدول ۲: مقایسه برآوردهای به دست آمده به روش حداکثر درست‌نمایی و خودگردان سازی (بوت استرپ) برای پارامترهای اصلی در الگو

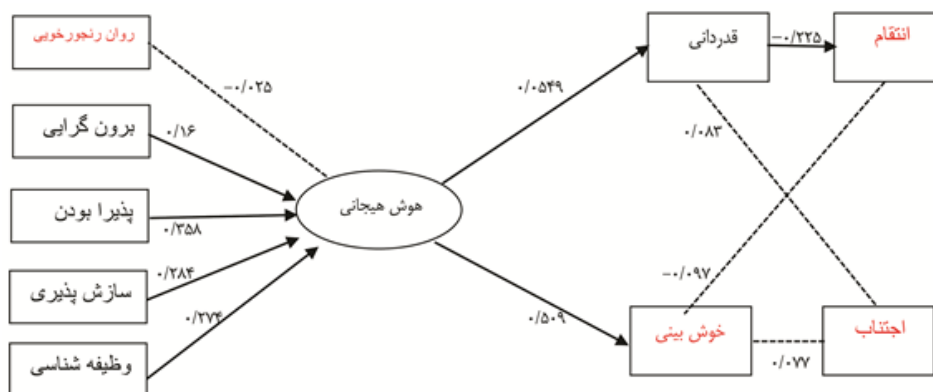
خودگردان سازی			حداکثر درست‌نمایی				پارامتر	
حد بالا	حد پایین	خطای معیار	نسبت میانگین	خطای معیار	برآورد غیراستاندارد	معنی داری	برآورد استاندارد	
۰/۰۷۲	-۰/۱۱۲	۰/۰۴۶	-۰/۰۲۳	۰/۰۴۲	-۰/۰۱۹	۰/۶۴۷	-۰/۰۲۵	روان رنجوری < هوش هیجانی
۰/۲۱	۰/۰۲۹	۰/۰۴۷	۰/۱۶۳	۰/۰۴۴	۰/۱۳۷	۰/۰۰۲	۰/۱۶	برون‌گرایی < هوش هیجانی
۰/۳۶۱	۰/۱۸۹	۰/۰۴۸	۰/۳۵۷	۰/۰۴۲	۰/۲۷۹	۰/۰۰۱	۰/۳۵۸	پذیرا بودن < هوش هیجانی
۰/۳۷۱	۰/۱۳۷	۰/۰۵۶	۰/۲۷۷	۰/۰۴۷	۰/۲۵۱	۰/۰۰۱	۰/۲۸۴	سازش‌پذیری < هوش هیجانی
۰/۳۳	۰/۱۲۵	۰/۰۵۲	۰/۲۷۸	۰/۰۴۹	۰/۲۴۷	۰/۰۰۱	۰/۲۷۴	وظیفه‌شناسی < هوش هیجانی
۱/۱۷۶	۰/۷۳۷	-۰/۱۱۱	۰/۵۴۷	۰/۱۰۱	۰/۹۴۵	۰/۰۰۱	۰/۵۴۹	هوش هیجانی < قدردانی
۰/۵۸	۰/۳۱۶	۰/۰۶۱	۰/۵۱	۰/۰۵۱	۰/۴۳۷	۰/۰۰۱	۰/۵۰۹	هوش هیجانی < خوش بینی
۰/۱۶	-۰/۰۳۱	۰/۰۴۶	۰/۰۷۷	۰/۰۴۱	۰/۰۵۱	۰/۲۱۴	۰/۰۸۳	قدردانی < اجتناب
-۰/۰۶	-۰/۰۲۰۳	۰/۰۳۸	-۰/۰۲۲	۰/۰۳۶	-۰/۱۳۱	۰/۰۰۱	-۰/۲۲۵	قدردانی < انتقام
۰/۰۸۶	-۰/۰۲۵۵	۰/۰۸۵	-۰/۰۹۷	۰/۰۷۵	-۰/۱۱۲	۰/۱۳۳	-۰/۰۹۷	خوش بینی < انتقام
۰/۲۴۹	-۰/۰۹۷	۰/۰۸۶	۰/۰۷۸	۰/۰۸۲	۰/۰۹۵	۰/۲۴۶	۰/۰۷۷	خوش بینی < اجتناب

جدول ۳: شاخص‌های کلی برازش در الگوی ساختاری ویژگی‌های شخصیتی، قابلیت‌های هوش هیجانی، قدردانی و خوش

شاخص مقتصد	شاخص‌های تطبیقی		
RMSEA	PCFI	CFI	TLI
۰/۰۷	۰/۵۵۳	۰/۹۱۲	۰/۹۰۵

این الگو برابر با ۲۳/۴۰۸ (نسبت بحرانی ۱۰/۵۶۹) به دست آمده است که نشان می‌دهد پیش فرض نرمال بودن چند متغیره برای این مدل تأیید نگردیده است. به این ترتیب از روش خودگردان سازی نیز برای بررسی دقیق‌تر برآورد پارامترها استفاده شده است که نتایج در جدول ۲ ارائه شده است.

مقدار شاخص‌های توکر لوییس (TLI) و برازش تطبیقی (CFI) از ۰/۹ بیشتر است. مقدار شاخص نیکویی برازش (PCFI) بالاتر از ۰/۵ و مطلوب است. مقدار ریشه میانگین مجذورات تقریب (RMSEA) نیز به عنوان مهم‌ترین شاخص برازش کلی برابر با ۰/۰۷ است و نشان می‌دهد که به طور کلی الگو از برازش مطلوبی برخوردار است. براساس نتایج به دست آمده پیرامون نرمال بودن چند متغیره، ضریب مردیا در

تصویر ۲: الگوی ساختاری نهایی پژوهش

از دقت لازم برخوردار است. همچنین در تصویر ۲ الگوی نهایی ارائه شده است. در این الگو ویژگی‌های شخصیتی به عنوان متغیرهای آشکار برون‌زا، هوش هیجانی متغیر مکنون درون‌زا و قدردانی، خوش بینی، انتقام و اجتناب به عنوان متغیرهای آشکار درون‌زا در نظر گرفته شده است.

همانگونه که در جدول ۲ مشاهده می‌شود، خطای معیار در روش خودگردان سازی در همه پارامترها بیشتر از خطای معیار با روش حداکثر درست‌نمایی است و نیز مقدار غیر استاندارد برآورد شده برای همه پارامترهای اصلی در محدوده پایین و بالای برآورد شده برای این متغیرها به روش خودگردان سازی است که نشان می‌دهد پارامترهای برآورد شده و تفاوت معنادار آن‌ها با صفر به روش حداکثر درست‌نمایی

اين آگاهى و فهم بيشتر مى‌تواند به ايجاد ميلى قويتر به اجتناب از متخلف براى جلوگيرى از آسيب بيشتر منجر شود زيرا براى آنها اجتناب داراى کاربرد خود حفاظتى است، به طور كلي هوش هيجانى معيارهاى عملكرد اجتماعى را بهبود مى‌بخشد [۴]. همچنين افراد داراى توانايى زياد در مديريت هيجان، ميل بيشترى به بخشش دارند [۲۹]. به طور كلي افراد داراى سطوح بالاتر هوش هيجانى، ارتباط مثبت با بخشيدن دارند، البته فرهنگ‌ها هم نقش مهمى در اين زمينه ايفا مى‌كنند [۲۱] و بر اساس همين تفاوت مى‌توان عدم ارتباط ارزيباى هيجانى با بعد انتقام را توجيه كرد. قردانى به عنوان يك ويژگى مثبت روانشناختى با بخشش بين فردى ارتباط دارد. اين نتيجه همسو با نتيجه نتو (۲۰۰۷) مى‌باشد به طوري كه افراد داراى صفت شخصيتى قردان، بيشتر از صفاتى برخوردار هستند كه موفقيت در روابط بين فردى را سبب مى‌شود زيرا روابط اجتماعى را تقويت مى‌كند و به مردم براى مقابله با استرس كمك مى‌كند، قردانى بخشى از يك فرايند خلاق است كه به افراد اجازه مى‌دهد كه احساسات خود مخرب را به بازسازى تبديل كنند، مداخلات قردانى محور مى‌تواند تمايل به بخشش را بالا ببرد زيرا كليد بلوغ انطباق با زندگى به جاي خشم و انتقام است [۱۷]. به عنوان يك حس اخلاقى، افراد قردان نسبت به ديگران حس حمايت، بخشنديگى و يارى گرى بيشترى دارند و به طور سازگار با اين چهارچوب، افراد قردان آسيب وارده از طرف ديگران را كمتر با خشم و انتقام پاسخ مى‌دهند [۴]. در ارتباط با تبينى عدم رابطه معنادار بين قردانى و اجتناب مى‌توان ذكر كرد از آنجا كه قردانى ريشه در دين دارد نقش مذهب و همچنين فرهنگ بسيار مهم مى‌باشد. در اديان انتقام مورد نكوهش قرار گرفته ولى از آنجا كه اجتناب بار منفي كمترى دارد فرد آسيب ديده نه كاملاً از فرد متخاصم اجتناب و نه نزديكى مى‌كند. در تبينى همبستگى بين خوش بينى با بخشش مى‌توان به اين مطلب اشاره داشت، كه خوش بينى با انعطاف پذيرى رفتارى در مقابله با عوامل استرس‌زا همراه است، افراد خوش بين دوستى‌هاى طولانى مدتى دارند، راحت‌تر پذيرفته مى‌شوند و در سختى‌ها افراد زيادى را براى پشتيبانى و حمايت در اختيار دارند؛ خوش بينى صفت اجتماعى بارزى است و باعث مى‌شود حل و فصل مشكلات در روابط راحت‌تر صورت گيرد، آن‌ها به احتمال زياد به گوش دادن و ابراز علاقه تمايل دارند و كمتر احتمال دارد كه انتقاد يا ترك وضعيت كنند، به طور كلي خوش بينى نسبت به ديگران موجب بهتر شدن نحوه تعامل با ديگران مى‌شود زيرا خوش بينى با انعطاف پذيرى رفتارى در مقابل عوامل استرس‌زا همراه است [۲۸]. فرد خوش بين متخاطبى را به عنوان فرد فاسد و رو به زوال نمى‌بيند، بلكه به اين ديد نگاه مى‌كند كه آن شخص پيچيده‌اى هست و اين توانايى را دارد كه فرد بهترى شود، زيرا نسبت به ديگران، تمايل بيشترى به انتظار چيزهاى خوب را دارند [۲۷]. در مورد عدم ارتباط بين خوش بينى با اجتناب مى‌توان بيان كرد خوش بينى به عنوان يكي ديگر از صفات مثبت روانشناختى در افراد تأثيرى در روابط بين فردى افراد مبنى بر اجتناب نخواهد داشت زيرا انسان موجودى اجتماعى و مجبور به ارتباط با ديگران است، بر حسب نوع نياز و تفاوت‌هاى فردى حدود ارتباط مى‌تواند متفاوت باشد چه فرد خوش بين و يا بدبين باشد. به طور خلاصه هوش هيجانى بخشى از سازه شخصيت است و شخصيت بستر عملكرد هوش هيجانى كه ارتباط مستقيم با دو سازه مثبت روانشناختى دارد، خوش بينى و قردانى به عنوان يك صفت اخلاقى

اين پژوهش كه با هدف بررسى ساختارى رابطه بين پنج عامل شخصيت، قابليت‌هاى هوش هيجانى، قردانى و خوش بينى با بخشش بين فردى در دانشجويان پرستارى اجرا گرديد، شواهدى از رابطه مستقيم و غير مستقيم متغيرها و مؤلفه‌هاى آن‌ها بر يكدیگر (اثر مستقيم ويژگى شخصيتى پذيرايى بودن نسبت به تجارب، سازش پذيرى و وظيفه شناسى اثر مستقيم بر هوش هيجانى دارد همچنين هوش هيجانى بر قردانى و خوش بينى و نيز قردانى بر انتقام) در دانشجويان پرستارى به دست داد. در سطح روابط ساده نشان داد كه بين پنج عامل بزرگ شخصيت، قابليت‌هاى هوش هيجانى و ويژگى‌هاى مثبت روانشناختى (قردانى، خوش بينى) با بخشش بين فردى (انتقام و اجتناب) رابطه معنادار وجود دارد (جدول ۱). در مورد تبينى رابطه بين ابعاد شخصيت و بخشش بين فردى مى‌توان اذعان داشت روان رنجورى به عنوان يك ويژگى بازدارنده بخشش عمل مى‌كند زيرا افراد داراى ويژگى روان رنجورى از لحاظ عاطفى ثبات ندارند، دمدمى مزاج يا بيش از حد حساس‌اند و اين ويژگى‌ها سبب مى‌شود كه تمايلى به بخشش ديگران نداشته باشند، در واقع اين صفت ممكن است فرد را به سوى تجربه مجدد هيجان‌هاى منفي نسبت به فرد خطاكار سوق دهد و بدین ترتيب شكل گيرى و رشد هيجان‌هاى مثبت را به تعويق اندازد [۱۹]. بين پذيرايى بودن نسبت به تجارب با بخشش رابطه معنادار مثبت وجود دارد [۶]، با توجه به اين كه افراد داراى اين ويژگى، خلاقانه بودن زندگى ذهنى و تجربه‌اى در مقابل ذهنى بسته دارند و همچنين فاقد ويژگى ستيزه جويانه هستند، يافته‌هاى اين پژوهش را مبنى بر كليدى بودن اين صفت با بخشش را حمايت و تبين مى‌كند. سازش پذيرى با بخشش همبستگى مثبت نشان داده‌اند [۳، ۴، ۶، ۱۷]. افراد سازگار، به رشد روابط بين فردى خود علاقمندند و در مقايسه با ساير افراد تعارض كمترى را در روابط خود تجربه مى‌كنند زيرا ويژگى شخصيتى سازگارى در برگرينده صفاتى چون نوع دوستى، همدلى، دلسوزى و سخاوت است، اين افراد بسيار بخشنده هستند (۶). وظيفه شناسى، ارتباط مثبت با بخشش دارد [۶] و ارتباط منفي با انتقام دارد [۲] از آنجا كه ويژگى شخصيتى افراد وظيفه شناس اين است كه به خوبى بتوانند تكانه‌ها و تنش‌ها را به نحوى كه جامعه مطلوب مى‌داند كنترل كنند و با آگاهى به اينكه بخشش، بسيار مورد پسند جامعه مى‌باشد اين ارتباط را مى‌توان تبين كرد. ارتباطى بين برون گرايى و بعد انتقام در بخشش بين فردى مشاهده نشد اين نتيجه در پژوهش حاضر با يافته‌هاى گزارش شده در پژوهش رى و اكسترمراسم [۴] و ناهمسو با ابيد و همكاران است [۶]. هيچ كدام از صفات شخصيت به غير از پذيرايى بودن شرايط آمارى لازم براى پيش بينى اجتناب را نداشتند. اين نتيجه همسو با رى و اكسترمراسم است [۴] با اين تفاوت كه سازش پذيرى به جاي پذيرايى بودن جاي گرفته بود، شايد به توان اين امر را به دليل تفاوت‌هاى فردى و فرهنگى دانست. تبينى رابطه بين هوش هيجانى با ابعاد بخشش بين فردى به اين صورت است كه افراد داراى امتياز زياد در هوش هيجانى، توانايى بيشترى براى كنترل تعاملات مؤثرشان در پاسخ به تخلفات بين فردى دارند (براي مثال کاهش انتقام) در اين ميان آنهايى كه امتيازات بيشترى دارند، از اثرات آسيب‌هاى تخلف بين فردى نسبت به انسان‌هايى كه داراى سطوح كمتر هوش هيجانى هستند، آگاه‌ترند و

خاطی را راحت تر ببخشد. بنابراین مدیران در برنامه ریزی برای تربیت و آموزش جامعه دانشجویان پرستاری می توانند با تقویت ابعاد شخصیت، هوش هیجانی و کانون توجه قرار دادن شخص آسیب دیده بر روی ویژگی های مثبت (قدردانی و خوش بینی) بخشش بین فردی را در آنان افزایش دهند. زیرا یک پرستار تنها به دانش و مهارت نیاز ندارد بلکه شیوه برخورد با رفتارهای مختلف و با افراد متفاوت نیز مهم است. بدین منظور پیشنهاد می شود با تأکید به این نکته که آموزش مداخلات روانی- اجتماعی توانایی های عاطفی با هدف کاهش محرکات پایه برای انتقام گیری پس از یک تخلف بین فردی، بایستی بر توانایی های مرتبط با هوش هیجانی، قدردانی، خوش بینی تأکید داشته باشد. در بعد پژوهشی، مسجل شد که کنترل مواردی چون سطح روابط، صمیمیت، عمدی یا سهوی بودن آسیب و شدت و فراوانی آن از مؤلفه هایی است که می توانست روی نتایج تأثیرگذار باشد و همچنین بررسی زود هنگام متغیرهایی چون حساسیت (زود رنج بودن) و نشخوار فکری نیز می توانست نتایج بهتری به دست آورد، که برای پژوهشگران علاقمند در آینده بررسی این متغیرها پیشنهاد می گردد. در تفسیر یافته های این پژوهش لازم است به محدودیت های پژوهش شامل عدم تفسیر علت و معلولی از نتایج پژوهش و محدود بودن گروه نمونه به دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی اصفهان و دانشگاه آزاد اسلامی واحد اصفهان) خوراسگان توجه و احتیاط لازم صورت گیرد.

سپاسگزاری

در پایان از روسای محترم دانشکده های پرستاری دانشگاه های علوم پزشکی اصفهان و دانشگاه آزاد اسلامی واحد اصفهان) خوراسگان و همچنین دانشجویان پرستاری به دلیل همکاری صمیمانه شان تقدیر و تشکر می نمایم چرا که این پژوهش بدون مساعدت و همراهی دانشجویان پرستاری شرکت کننده در این مطالعه میسر نمی گردید. به همین دلیل در اینجا از کلیه این عزیزان سپاس و قدردانی می نمایم.

که عامل مؤثر در بخشش دیگران به خصوص از بعد انتقام است. علی رغم اینکه در مطالعات قبلی روابط ساده بین قدردانی و خوش بینی با بخشش به تأیید رسیده بود و همچنین در در پژوهش ری و اکسترمرای نقش تعدیل کنندگی این دو متغیر نیز در روابط ویژگی های شخصیتی و هوش هیجانی با بخشش معنادار شده بود اما یافته های این پژوهش از نقش واسطه ای این دو متغیر در روابط مطرح در مدل نظری پژوهش حمایت نکرد که به احتمال زیاد عوامل فرهنگی جامعه شناختی، روانشناختی و هیجانی و تفاوت در ویژگی ها را می توان از دلایل احتمالی این نتایج غیرمعنادار در نظر گرفت (جدول ۲). ویژگی های شخصیت، توانایی های هوش هیجانی، قدردانی و خوش بینی بازتاب فرایندهای خود تنظیمی عاطفی و ادراکی و دخیل در عملکرد اجتماعی هستند، نقش تفاوت های فرهنگی و فردی در ارتباط با بخشش بین فردی نیز مؤثر می باشد و مداخلات بالقوه بر اساس همکاری صفات شخصیتی، توانایی های هوش هیجانی با تقویت ویژگی های مثبت روانشناختی افراد؛ توانایی بیشتری برای تعاملات مؤثر در پاسخ به تخلفات بین فردی خواهند داشت.

نتیجه گیری

فرایند بخشش دیگران باعث می شود فرد آسیب دیده بر اساس ویژگی های شخصیتی خود مانند روان رنجور خوبی، وظیفه شناسی، سازش پذیری و پذیرا بودن و تنظیم و مدیریت هوشمندانه عواطف در هنگام ناراحتی و همچنین در نظر گرفتن احساس خود و دیگران، رفتار مناسب با موقعیت را که نشان دهنده هوش هیجانی بالا است نشان دهد و بر احساس وارد شده از تخطی دیگران (احساسی چون انتقام و یا تمایل بر اجتناب) فائق آید. در این بین، ویژگی های مثبت روان شناختی چون قدردانی و خوش بینی نیز باعث تسهیل این فرایند شده، احساسات منفی را کنار زده و شخص به این نتیجه می رسد، که باید انعطاف بیشتری نشان دهد زیرا هیچ انسانی کامل نیست. این دیدگاه مثبت نسبت به ماهیت انسان به فرد آسیب دیده کمک می کند تا افراد

References

- Moghimian M, Karimi T. The Relationship between Personality Traits and Academic Motivation in Nursing Students. *Iran J Nurs*. 2012;25(75):43-59.
- Altun I. The perceived problem solving ability and values of student nurses and midwives. *Nurse Educ Today*. 2003;23(8):575-84. [pmid: 14554111](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/14554111/)
- Bajwa MJ, Khalid R. Impact of personality on vengeance and forgiveness in young adults. Beacon house, Pakistan: University of Beacon house,; 2015.
- Rey L, Extremera N. Positive psychological characteristics and interpersonal forgiveness: Identifying the unique contribution of emotional intelligence abilities, Big Five traits, gratitude and optimism. *Personal Individ Diff*. 2014;68(2):199-204. [doi: 10.1016/j.paid.2014.04.030](https://doi.org/10.1016/j.paid.2014.04.030)
- McCullough ME, Worthington EL, Rachal KC. Interpersonal forgiving in close relationships. *J Personal Soc Psychol*. 1997;73(2):321-36. [doi: 10.1037/0022-3514.73.2.321](https://doi.org/10.1037/0022-3514.73.2.321)
- Abid M, Shafiq S, Naz I, Riaz M. Relationship between personality factors and level of forgiveness among college students. *J Int Humani Soci Sci*. 2015;5(7):149-54.
- Vassvani G. *Miracle of forgiveness: The onset of inner health through forgiveness*. Tehran: Alam publications; 2009.
- Maboea D. *Interpersonal forgiveness: A psychological literature exploration: Rand Afrikaans University*. Afrikaans; 2003.
- Volkman JR. *A Longitudinal Analysis of the Forgiveness Process in Romantic: George Mason University*; 2009.
- Enright R, editor *Psychological Science of Forgiveness: Implications for Psychotherapy and Education. Neuroscience and Moral Action: Neurological Conditions of Affectivity, Decisions, and Virtue Pontificia Universita della Santa Croce*; 2011; Rome, Italy.

11. Myerberg L. Forgiveness as a mechanism of self-regulation: an ego-depletion model: University of Richmond; 2011.
12. Matsuyuki M. An examination of the process of forgiveness and the relationship among state forgiveness, self-compassion, and psychological well-being experienced by Buddhists in the United States: University of Kentucky UKnowledge; 2011.
13. Ersanli K, Batik MV. Development of the forgiveness scale: A study of reliability and validity. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish*. 2015;10(2):19-33.
14. Macaskill A. Defining forgiveness: christian clergy and general population perspectives. *J Pers*. 2005;73(5):1237-65. doi: 10.1111/j.1467-6494.2005.00348.x pmid: 16138872
15. Rye MS, Loiacono DM, Folck CD, Olszewski BT, Heim TA, Madia BP. Evaluation of the psychometric properties of two forgiveness scales. *Current Psychology*. 2001;20(3):260-77. doi: 10.1007/s12144-001-1011-6
16. Wang T-W. Forgiveness and Big Five personality traits among Taiwanese undergraduates. *Soc Behav Personal Int J*. 2008;36(6):849-50.
17. Neto F. Forgiveness, personality and gratitude. *Personal Individ Diff*. 2007;43(8):2313-23. doi: 10.1016/j.paid.2007.07.010
18. Mullet E, Neto F, Rivie`re S. Personality and its effects on resentment, revenge, forgiveness, and self-forgiveness. In: Worthington EL, editor. *Handbook of forgiveness*. New York: Routledge; 2005.
19. Shepherd S, Belicki K. Trait forgiveness and traitedness within the HEXACO model of personality. *Personal Individ Diff*. 2008;45(5):389-94. doi: 10.1016/j.paid.2008.05.011
20. Mayer JD, Salovey P, Caruso DR, Sitarenios G. Emotional intelligence as a standard intelligence. *Emotion*. 2001;1(3):232-42. pmid: 12934682
21. Wilks DC, Neto F, Mavroveli S. Trait emotional intelligence, forgiveness, and gratitude in Cape Verdean and Portuguese students. *South African J Psychol*. 2014;45(1):93-101. doi: 10.1177/0081246314546347
22. Carvalho D, Neto F, Mavroveli S. Trait emotional intelligence and disposition for forgiveness. *Psychol Rep*. 2010;107(2):526-34. doi: 10.2466/02.09.20.21.PR0.107.5.526-534 pmid: 21117479
23. Mugrage MS. The relationship between emotional intelligence and forgiveness: The Chicago School of Professional Psychology; 2014.
24. McCullough ME, Emmons RA, Tsang JA. The grateful disposition: a conceptual and empirical topography. *J Pers Soc Psychol*. 2002;82(1):112-27. pmid: 11811629
25. Rani V, Malik A, Kohli S. Forgiveness and gratitude as correlates of mental health. *Int J Soc Sci Rev*. 2015;3(1):2347-3797.
26. Aricioglu A. Mediating the Effect of Gratitude in the Relationship between Forgiveness and Life Satisfaction among University Students. *Int J High Edu*. 2016;5(2):275-82.
27. Scheier MF, Carver CS. Optimism, coping, and health: assessment and implications of generalized outcome expectancies. *Health Psychol*. 1985;4(3):219-47. pmid: 4029106
28. Srivastava S, Angelo K. Optimism, effects on relationships. In: Reis HT, Sprecher SK, editors. *Encyclopedia of human relationships*. Thousand Oaks, CA: Sage; 2009.
29. Hodgson LK, Wertheim EH. Does good emotion management aid forgiving? Multiple dimensions of empathy, emotion management and forgiveness of self and others. *J Soc Pers Relat*. 2016;24(6):931-49. doi: 10.1177/0265407507084191
30. Mc cullough M, Root L, Tabak B, Witvliet C. Forgiveness. In: lopez SJ, editor. *Hand book of positive Psychology*. New York: Oxford University Press; 2009.
31. Assad KK, Donnellan MB, Conger RD. Optimism: an enduring resource for romantic relationships. *J Pers Soc Psychol*. 2007;93(2):285-97. doi: 10.1037/0022-3514.93.2.285 pmid: 17645400